

Disputatio inauguralis medica, de aegra febre hectica laborante / [Elias Franz].

Contributors

Franz, Elias, active 1674-1678.
Fasch, Augustin Heinrich, 1639-1690.
Universität Jena.

Publication/Creation

Jenae : Literis Nisianis, [1678]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/c2va3zh8>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

I. N. 7.

DISPUTATIO INAUGURALIS MEDICA,

De

ÆG R A,

FEBRE HECTICA

LABORANTE,

Quam

INDULTU ET SUFFRAGIO GRATIOSISSIMÆ
FACULTATIS MEDICÆ,

IN ILLUSTRACADEMIA JENENSI

PRÆSIDE

DN. AUGUSTINO HENRICO

FASCHIO, Med. Doct. Anatom. Chirurg

ac Botan. Profess. Publ. Ordinar. meritissimo, nec non

Archiatři Ducali Saxonico celeberrimo,

DOMINO PATRONO, FAVTORE AC PRÆCEPTORE

PLURIMUM COLENDO, VENERANDO,

PRO LICENTIA,

SUMMOS IN ARTE MEDICA HONORES, PRIVILEGIA
ET INSIGNIA SOLENNITER OBTINENDI,*Publico Examine subijciet*

ELIAS FRANZIUS, EISENBERGA-

OSTERLANDUS,

IN AUDITORIO MAJORI add. XX. April.

horis ante - & pomeridianis A. O. R. M. DC. LXXIIX.

LITERIS NISIANIS.

AUSPICE CHRISTO!

PROOEMIUM.

VNdiq; terrarum vernô hóc
tempore juxta Poëtæ verba,
calor ossibus redit, sanitatiq;
seu architectum, seu mini-
strum se præbere debeat, malignis fe-
brium insultibus idem saluti mortali-
um ingruit.

Varro quidem, L. Lat. scientia cele-
berrimus *ver* qf. *viver* dictū putat, quod
omnia tunc vel coitu animantium na-
scantur, vel calore novo anni stimulata,
ἐνεργείας animæ, quod vivere est, exerere
de novo incipiant. Verum ἔτυμον *Var-*
ronianum præsens hoc tempus invertit
potiùs, quam adstruit. Siquidem mor-
bifero autumno aliàs factum est, id

nunc & vere ipsô fieri videmus. Unde cum Horatio ingeniscere debemus.

- - *Macies & nova februm
Terris incubuit cohors.*

Plures etenim Libitinæ faucibus Febris immolavit, plures invisi stramentis lecti adeò affixit, ut si pristina Romanorum Respublica etiamnum staret, alterum Febri, Dæ fanum dedicaret in palatio, trepido metu placatam eam esse cupiens.

Dedicaverit ea gens, quæ orbonæ, quin Malæ Fortunæ cultui ædes exstruxit. Morborum nobis, seu artificibus, seu hostibus, nostris moribus illud nefas. Vegetabilium, mineralium ac metallorum regna & quæcunque febris fugandæ, sternendæ radicitùs extirpandæ faciunt, inquiruntor, excutiuntor, adplicantor.

Libet verò in præsentiarum, jussu gratio-

gratiosissimæ Facultatis Medicæ specimen Inaugurale producere , casum quendam de Febre Hecticâ eamque in forma consultationis pertractare ; adfectum, quô nullum ferè majus incommodum, nullum dirius monstrum caput efferat. Perpetuò enim urens urget calor, nec quietis intervallum admittit, dentibus ac ciborum præparandorum instrumentis ab hóc Tyrannò adeò sæviente indicitur pausa, ut nullum frequentius votum audiatur, quàm mortis invocatæ.

Ut summus ARCHIATER hisce cœptis simulque futuris ex alto clementer benedicere, & prospero semper successu, exoptatoque coronare velit eventu, animitùs precamur, & ardentè vovemus!

Virgo XV. annorum, habitus corporis gracilioris & rarioris textura, cum verno tempore aëre paulò inclementiori longum fecisset iter, curru citatiori vecta nec prius talibus motibus adsveta, delectata vini generosioris potu, cibisque aromatibus & sale conditis, menses pro ætatis ratione jam videns corripitur tertianâ, quâ per unum & alterum mensem redeuntibus ordinariè primum & alternis diebus, hinc singulis paroxysmis satis fortibus, adsumit purgans medicamentum, quò plus quàm trigesies sollicitata fuit alvus, viribus concidentibus ut revertente nihilominus per unam alteramque septimanam febre colligere has naturæ vires non concessum fuerit, tandem continuum calorem sentit, corpus arescit, facies pallet, præterquàm post pastum, ubi levi rubore tinguntur mala, & volæ manuum intimiùs quoque tunc calent, pulsus frequens ac debilior, sudores in cute visuntur, præsertim noctu, urina saturatior flavet cum copioso sedimento, appetitus debilis, sitis major. Petitur consilium &c.

RESOLUTIO.

ADfectus, quò ægra nostra laborat, dicitur FEBRIS HE-
CTICA, ἀπὸ τῆς ἑξέως, *ab habitu*, seu quod calor præ-
ternaturalis in habitum corporis sese insinuet ac imma-
nenter cum æqualitate duret, nisi duabus aut tribus ferè
horis post cibum, ubi inæqualitas sentitur; Et quia radices
egit altas in partibus machinæ humanæ solidis, opponitur
hòc modò τῇ χεῖνῃ, quæ facilè solubilis est ac transiens.

Dividitur hectica ab aliis, tum à *River. Libr. XVII. d.*
febr. c. 3. de hectic. in *primariam*, quæ à principio invadit,
& *secundariam*, quæ aliis succedit febribus, estque vel
simplex & solitaria, vel febrì putridæ complicata; Ast,
quia hectica rarissimè juxta *Liddel. c. X. de hectic. p. 202.* per
se incipit & vix unquam à causis oritur procathartìcis,
quin præcedere videatur diaria vel febris alia, ob prom-
torem spirituum, quàm humorum accensionem, vix lo-
cum habere potest illa sensu dictò distinctio.

Nobis satis est, primariam dici posse, quæ non fove-
tur ab aliò quòdam morbò, quò sensu in nostrà ægrà dici
potest primaria, velut priori illo, si recipiatur, secunda-
riam adpellare licet.

Dicitur Græcis ἐκλινὸς πυρελὸς, non quòd in habitu
corporis seu partibus ejusdem solidis inhæreat, inhærent
enim & aliæ omnes, sed à modò inhærendi; tantas enim
radices in subjecto suo agit, ut in habitum abeat & instar
ἑξέως difficili extingvatur negotio.

Latinis audit febris hectica, habitualis, torrida, tabi-
da, & si ad summum pervenerit, μαρμαρὸς. Germanis Die
Darre/ das schwindlichtige Fieber/ heimlich ver-
zehren/

zehrendes Fieber / quæ lentè consumit partium, totiusque corporis humidum radicale.

Adesse verò hecticam in nostrâ ægrâ confirmant **ESSENTIALITER INHÆRENTIA** seu pathognomonica signa, quæ sunt continuus ac æqualis corporis calor cum subsequente siccitate.

Non minus id confirmant **ESSENTIALITER CONSEQUENTIA** seu symptomata omnis generis, qualia sunt *in actionibus naturalibus* adpetitus debilis & sitis major; *in vitalibus* pulsus frequens ac debilis cum virium prostratione; *in excretis* post adsumtum forsan nimis fortius purgans alvus laxior ac urina saturatior flavens cum sedimento copioso; *in qualitatibus mutatis* sudores in cute, præsertim noctu, facies pallida cum subsequente rubore, duabus præsertim horis post cibum.

CAUSÆ PRÆGRESSÆ quoque fidem faciunt, non tam iter verno tempore & quidem aëre paulò inclementiori susceptum, cibi aromatibus & sale conditi, potusque vini generosioris aliaque, quàm prægressa tertiana, hypercatharsis enormis, & similia, paulò post latius recensenda.

Ipsaque **SIMILITUDO** id ipsum adfirmare videtur: Vix enim tali febre decumbere, à nemine pro hecticis non haberi solent.

SUBJECTUM ADÆQVATUM sunt partes corporis solidæ, in quibus calor præternaturalis in corde primariò accensus, per arterias legibus circulationis partibus communicatus solidis, inque iis infixus quasi hæret ac impactus, ut juxta *River. loc. cit.* à subjecto removeri difficile, nedum sit impossibile.

SUBJECTUM PRINCIPALE dicitur **COR** cum omnibus partibus sive solidis, quæ sunt propriè & per se
sub-

subjectum hecticæ; sive humidis, sanguine scilicet ejusque partibus tenuioribus, spiritibus, propter mutuum earum contactum, quatenus nimirum calidum innatum, in eò contentum intemperie suâ adficere possunt ac imbuere, ideoque & illæ aliquo modo & impropriè dicuntur hecticæ subjectum.

CAUSA IMMEDIATA est intemperies calida & sicca, æqualiter sine intermissione continua, in partibus cordis solidis primariò accensa & mediantibus spiritibus & sanguine cunctis machinæ communicata partibus.

CAUSA MEDIATA PROXIMIOR juxta *Paracels.* est *Sulphuris accensio* solidasque cordis & totius corporis partes nimis calefaciens eamque fovens materia nitro sulphurea.

Helmontius causam refert in archei accensionem, ac deturpationem ferè totalem.

Willisius uti febres omnes ad vitiosam fermentationem ac effervescentiam revocat, ita & hecticam sine dubio ad ipsam referet; nullam quidem hujus in specie facit mentionem.

Malpighius fermentationem accusat nimiam, ubi plus justo acrior sanguis partes, in quas influit per arterias delatus solvit ac fundit, ut innumeræ exinde particulae per cutim insensibiliter foràs avolent.

Nos statuimus, hecticam fieri à sanguine in crasi & motu suo sese non rectè habente, quatenus nimirum particulae serosæ incoqvuntur ac invertuntur, fiuntque nimis volatiles; Sulphureæ verò acriores citatioresque, & præposterè rarefactæ, unde hiantibus poris particulae roridæ alimentales ab ipsis resolvuntur magis ac difflantur.

Inter **CAUSAS REMOTIORES NATURALES**

offendimus *temperamentum* ; Meminit enim historia , ægram esse habitus corporis gracilioris & rarioris texturæ, quod satis aptum talismodi intemperiem producere, quod calculo suo *Galen. libr. de febr. differ. c. 9.* comprobat, constitutionem , *inquiens*, calidam & siccam magis ad hecticam esse proclivem.

Nec abludit *ætas*, præsertim juvenilis ; Licet in omnem aliàs hectica cadat ætatem, nihilominus tamen ætas juvenilis ac virilis ejus periculo magis est exposita; quod sanguis harum fervidior sit & ad spissescendum aptior.

IN CAUSIS NON NATURALIBUS occurrit *aër*, quatenus corpus nostrum instar vestis circumambit, & bonam quoque partem inspirando ingreditur : Refert enim historia, ægram nostram verno tempore aëre paulò inclementiori iter suscepisse. Quantum verò talismodi aër vitiosis miasmatibus nimium refertus corpus agræ nostræ alterare potuerit, in propatulo est, cum effluvia ista præ aliis calida & squalida corpus ad febrim, & consequenter hecticam præparare posse, plurimæ testantur Practicorum observationes.

Motum huic intemperiei plurimum addidisse, facile colligere licet, cum ægra nostra curru vecta citatiore, itinere longiori, nec prius talibus adsveta motibus fuerit; Hinc concutiendo nimis corpus & conquassando humoribus ac spiritibus agitatio major conciliata fuit.

Cibi aromatibus & sale conditi, quibus ægra nimium delectata, *Πικράλλον μέρ* huic feбри addere potuerunt, quatenus nimirum sanguinem reddunt acriorem citatioremque ac ita fermentationem in corpore causantur præternaturalem.

Potus etiam venit in censuram, qui fuit vinum generosius, quod aptum satis natum talismodi generare intemperiem calidam. Et testantur sanè plurimæ Practicorum observationes, eos, qui multò generosò vinò, Spiritu item vini, nimium sunt usi, ad hecticam redditos fuisse dispositos.

AD CAUSAS PRÆTERNATURALES refertur febris tertiana, quâ per unum atque alterum mensem, redeuntibus ordinariè primùm & alternis diebus paroxysinis, ægra nostra laborasse dicitur. Et quòd non novum sit ex tertianâ fieri hecticam, inter alios *River. cent. II. obs. 2.* testatur. Vidit etiam *Excell. Dn. D. Wedel.* in rarioribus & delicatioribus tertianâ laborantibus à sudore coactò factam hecticam.

Imprimis verò, adsumtò ad expellendam cacochymiam purgante forsan nimis fortiori, alvi secutum profluvium absumsit humores serosos, roscidos, nutritui debitos, unò verbò, utiles: unde & vires labefactatæ, & viscerum tonus dejectus, quid? quòd intemperies præternaturalis si non inducta, sanè adaucta sic fuit. Hinc revertente nihilominus per unam alteramque septimanam, febre, recolligere naturæ vires non concessum fuit; Atque adeò pleno modio, tanquàm ex equo Trojano varia profilière symptomata, quorum ratio jam reddenda venit.

Sentit continuum corporis calorem; ob sanguinem acriorem citatioremque intimiùs insinuatum in partes corporis solidas, fermentationem ibi præternaturalem cum calido partium innato inientem.

Corpus arefcit ob absorptionem succi illius nervosi fermentativi, nutritionis formam respicientis, qui actuare nequit laticem sanguineum per arterias partibus

communicatum; non aliter, quàm oleum lampadi affusum, quò, velut alimentali humidò, flamma in lychno nutritur. Seu ut *Beckius in experim. Physic. p. 215.* statuit, dicens: illi, qui hecticâ febris laborant, non nutriuntur; sed contabescunt, quòd singularum partium calidum innatum, nutritionis instrumentum, manifestâ quâdam aciditate seu acore sit suppressum.

Facies pallet, à depauperato sanguine per repetitas febriles reciprocationes, morbi protractionem & ténertatem corporis; qualis verò sanguis, talis quoque color in facie pingitur.

Postpastum verò, *levi rubore tinguntur male*, inducto sanguini ex fermentatione ciborum adsumptorum in ventriculò, nec illa quidem sine labe acrimoniæ biliosæ adpersæ, novò motu; undè post concocti in tantum cibi in corpus distributionem, calidi isti halitus ac vapores magis solitò elevantur ad caput, aliasque vicinas partes, ruborem caloremque ibidem causantes inæqualem ac intensiorem, non aliter, quàm ab aquâ frigidâ fornaci calidæ impensè affusâ calorem videmus intendi. Quod etiam *Galen. l. 1. de differ. febr. cap. 9.* explicat per affusionem aquæ ad calcem vivam & lapides ignitos alios in balneis.

Et vola manûs intimiùs calent, quia cutis illius partis præ aliis tenera nimis est ac sensibilis, nisi aliunde fortè calum contraxerit. Et juxta *Galen. locò suprâ citatò*, caliditas, cum primùm manus admovetur, debilis est, paulò post verò acredinem atque erosionem quandam ostendit ac magis, cum plus tangendo immorabitur.

Pulsus debilitas, à debili sanguinis in arterias propulsione, *frequentia* verò à calore & usu aucto violentoque, qui scilicet frequentius cor movet & sanguinem frustra propellere nititur.

Sudo-

Sudores in cute visuntur, præsertim noctu, partim à colliquatione partium sanguinis salino-sulphurearum; partim ab alimento à calore præternaturali dissipato, dum id, quod à talismodi heterogeneis sanguinique immiscibilibus particulis fuit resolutum, mutatur in sudorem, ut plurimum colliquativum.

Urina saturatior flavet cum copioso sedimento, quod adscribendum particulis salinis, acribus, sulphur magis ac magis expandentibus; secedentibus ac præcipitatis terreis ac limosis ad fundum.

Adpetitus debilis, à calore ventriculi debilitatò fermentoque acri ac adustò menstrui vicem obeunte, dependet.

Sitis major, à particulis salinis acribus exsiccationem humorumque adustionem causantibus oboritur.

Nunc ad PROGNOSIN & quidem (1.) quæ SALUTEM & MORTEM indicat. Cum verò hecticæ gradus sit triplex juxta omnes Medicos: *Primus*, in quo rorida partium humiditas leniter effervesceat & absumitur; diciturque *incipiens*, & curari faciliè; cognosci autem difficulter potis est. *Secundus* gradus, in quò majus incendium partes depascit, & juxta *Galenum* evidens adest corporis extenuatio, carnosaque ac adiposa perit substantia; Est quidem facilius cognitu, curatu verò paulò difficilior. *Tertius* dicitur febris consummatæ status seu marasmus, quando penitus consumuntur, quæ restabant carniū opes, & vix cutis ossibus hæret, & faciliè cognosci; difficulter autem, imò plane non, & plerumque quidem, potest curari, & spes omnis in hectica consummatâ decedit. Hinc verissimum, utpote longo usu comprobatum est illud *Alexandri Tralliani Libr. 12. ὁ ἐκλυθὲς πυρετὸς*

ἡ πᾶν δύσιν· ἡ δὲ περὶ τῆς ἀνία· *Hæctica non adeò
difficilem habet curationem, torrida autem & marcida nul-
lam.*

Perlustratis febris hæcticæ gradibus, disquirendum est, quoniam ægra nostra laborat? Statim se prodit hîc secundus, quia in eâ calor paulò auctior cum corporis arefcentiâ deprehenditur. Etsi verò secundi gradus curatio non tam promptè succedat, cum tamen magis vergat ad primum, quàm ad ultimum gradum, faciliorem ejus fore ablationem certò confidimus.

An verò (2.) desideratâ brevitate tollere eundem liceat? cum hæctica sit morbus chronicus, qui sensim & quasi sine sensu, velut testudo molli incedens pede, terminatur, dubitari posset. Nihilominus tamen, cum ægra nostra in ætate juvenili constituta, obque virium aliquale robur calorisque nativi abundantiam spes reconvalescentiæ supersit, modò ipsa præceptis obsecundet medicis, spondemus saltim non tædiosâ morâ adeò molestam futuram.

Et quidem, qui (3.) modus eventus est; restituta in ordinem massâ sanguineâ, redintegratò roridò nectare, inhibita resolutione & dissipatione per calorem præternaturalem utilium humorum.

CURATIO juxta præcepta methodi regulas primùm occupata est, ut morbum seu intemperiem calidam & siccam tollat, ipsamque tanquàm hostem corpori huic juvenili infensum humectando & refrigerando expugnet.

Præservatoria causas alias tum proximas, tum remotas amovere, Symptomatumque respicere mitigationem docet. *Galenus* verò *libr. 11. meth. med. cap. 2.* inquit: hæcticam habere tantum curationem, non præservationem, quia

quia curatio soli morbo, præservatio autem causæ morbificæ debetur. Si verò præservatio non ita strictè sumatur; sed pro remotione causæ cujuscunque hæcticam antecedentis, facile concedi potest.

Vitalis in virium totius corporis restitutione per convenientia præsertim & substantifica analeptica occupatur.

Sumitur verò harum indicationum adparatus ex triplici fonte.

Ex fonte Chirurgicò se sistit V. S. quæ, ut ordinariè in hac febre, sibi relictâ, vix invenit locum, ita nec in nostrò hoc casu. Licet enim V. S. & quæ in ejus locum aliæ succedunt sangvinis evacuationes, secundariò quoque æstus caloris præternaturalis possint contemperare: Attamen nec tantus calor adest, nec repletio sangvinis, nec suppressio consuetæ evacuationis, cujus ratione aliquando hæcticis parum sangvinis deplere consultum visum fuit, ut ad generosum hoc præsidium confugere opus sit. Accedunt habitus corporis tenerior, vires debiles & exhaustæ, aliaque contraindiciantia.

II. Ex fonte *Pharmaceuticò* mutuamus *I. Lenientia*, & hisce quidem ferè solis contentos esse nos oportet, iisque non tam siccantibus aloëticis, nisi in minimâ dosi, quàm humectantibus simul. Purgantia *fortiora* tum ob vires debiliores, tum ob hypercatharsin præviam, tum ob defectum feri blandioris, non conveniunt; præprimis *Antimoniata* & *Scammoniata*; quod etiam probat *Martin. Wendelin. L. III. axiom. med. 1166*. Et aridi, *inquiens*, propter atrophiam & alimenti privationem nullam prorsus evacuationem ferunt: idemque ferè *Fuchs. in instit. med. lib. IV. sect. 38*. adfirmat, quando ait: Si gracile admodum sit corpus,

pus, aut atrophiam laboret, nutrimentum potius erit reficiendum, quam evacuationibus exhaustiendum. Et *Joubertus Lib. II. pract. cap. 1.* docet; In febre hectica à cathartici-
cis abstinendum, quia vires ea non ferunt, imò verendum,
ne ab alvi ductione fluxus maximè formidandus, imò læ-
thalis, contingat juxta *Hipp. apb. 14. sect. 5.*

Convenient ergò hîc, ut diximus, *laxantia* & tempe-
rata, *ἐκκροτική* dicta, quæ blandè illa, quæ in primis viis
adhuc hærent, educunt, atque obstructions ab ipsis or-
tas tollunt; Hanc in rem infusa, potiones, & electuaria
præ pillulis, & aliis *fictioribus* ex usu erunt.

Rx. decoct. prunor. ʒj.

Sirup. rosat. solutiv. ʒ℥.

extract. ʒbab. ʒj. M. D. S.

Leiberöffnender Cassi.

Rx. fol. sen. ss. ʒ℥.

fl. 4. Cordial. an. p. ij.

sem. 4. frig. maj. excort. an. ʒ℥.

fœnic. ʒj.

Pasfular. min. ʒj.

Cryst. ʒri ʒj. contus. in mortar.

Coque in ▽ endiv.

Cichor. ʒiv. colatur. add.

Sirup. d. Cichor. c. ʒbab. ʒj.

violar. solutiv. ʒ℥. M. D. S.

Lindtträncklein auf 2. mahl.

Rx. Elect. lenitiv. d. man. l. diacass. c. man. ʒ℥.

conserv. violar. ʒij.

cum sacch. q. s. M. F. bolus. D. S.

Eröffnungs- Zucker.

EMETICA multò minus locum habent, ne subruamus
tenerioris texturæ corpus; neque sine indicationibus fru-
strà violenta talia sunt eligenda.

Post purgantia præcipuum momentum curationis consistit in ALTERANTIBUS. Convenient præprimis diluentia seu attemperantia, & quæ serum, calore nimis absumptum restaurant, ejusque diffflationem inhibent, humorumque acrimoniam temperant; cùm juxta *Willis. de ferm. cap. 11.* causa haud postrema emaciationis sit defectus humidi; si enim aqua deficit, principia activa nimis arctè coëunt, sese mutuò atterunt, & consumunt, atque hâc ratione supplementum partibus corporis rescinditur, corpusque totum emarcescit. Humectandum itaque, quô elementa hæc ab invicem elongentur, s. dissocientur. Hanc in rem ex usu erunt seqq.

Rx. Rad. acetos.

Cichor.

Scorzon. an ʒj.

Hord. mund. mis.

fl. bugloss.

borag.

violar. aa p. iij.

Sandal. rubr. flav. aa ʒij.

Sem. fœnic.

anis. aa ʒj.

Coque in s. q. Ser. lact. simpl. vel destill. ad crepaturam hordei.

Colatur. add. sirup. violar.

rob. passul. min. aa ʒʒ.

℞ Oli q. s. ad grat. acid.

D. S. Gerstentrâncfl. zum ôfftern gebrauch.

Rx. Rad. cichor.

tarax.

lactuc. aa. ʒj.

fol. endiv.

lactuc.

plantag. aa. mʒ.

fl. rosar.

violar.

nymph.

cichor.

epat. nob. aa. p. i.

Sem. 4. frig. maj. aa. ʒi.

Coque in *f. q.* Font. Colat. *Rx. lb. j.* in quâ dissolv.

Sirup. d. succ. limon.

citr. aa. ʒß.

Corallior. rubr. ʒj. M. D. S.

Kühl und Stärcktränckl. ein Weingläßgen voll uffj. mal.

Rx. ▽ Capon.

limac. ad ʒiv.

sangvin. symphyt. ʒiij.

R Corall. ʒj.

Sirup. d. Symp. Fernel.

Iujub. aa. ʒß. M. D.

in fctili S. Stärckendträncklein / Löffelweiß nach belieben
zugebrauchen.

Rx. ▽ borag.

bugloss.

ror. solis.

pulmon. vit. c. succ. herbb. aa. ʒj.

analept. Minderer. ʒß.

Cinam. ʒij.

R buglosf.

violar. c. ser. caprin. & phlegm. Ol. aa. ʒß.

Sirup. acetos. citr.

rob. passular. min. aa. ʒj.

Spec. diamargar. frig.

diatragac. aa. ʒj. M. D.

S. Kühltränck / wohl umbzurütteln 2. Löffel voll auff
einmahl.

Rx. Antibeck. Poter.

magist. perlar. aa. ʒj.

Pulv. anod. confort. ʒß. M. D.

S. Abendpulver auf 3. mal mit frischem Bier zunehmen.

Rx. ʒris.

Rx. *Aris gni fixat. 3i.*
magist. perlar. 3ij.
antibect. Poter. 3ß. M. D. S.
 pro 4. dosibus in haustu conveniente.

Rx. *pulv analept. Minder. 3j.*
eboris f. Δ.
off. d. Cord. C.
corall. rubr.
margarit. ppt. a. 3ß.
sacch. perlat. 33j.
fol. ☉. no. j. M. D. S. Alterirpulver.

Dosis quantum cuspis cultelli capit, singulò mane & circa vesperam cum jusculò.

Ubivis verò cavendum est, ne medicamenta corpus ægræ aliàs siccum magis exsiccent, unde componenda & miscenda sunt cum humectantibus, modò in jusculis alterantibus, modò in julapiis superius præscriptis.

Rx. *Conserv. rosar.*
violar.
borag.
bugloss. aa. 3ß.
Spec. diamarg. frig. 3j.
Antibect. Poter. aa. 3ß.
Sirup. jujubin. q. f. M. F. l. a. Elect. D.

S. Stärck=Latwerge wieder das Abnehmen.

Rx. *Elect. resumptiv. 3ij.*
pulv. haly contra Phthis. rec. dispens. 3iß.
antibect. Poter.
Spec. diamarg. frig. an. 3ß.
Sir. d. symph. Fernel. q. f. M. D. S. ut suprà.

Emulliones etiam ob gratum saporem, similemque cum chylo formam ad humectandum & refrigerandum cum additione præparatorum præscribi possunt.

R. Amygd. d. ambros. excort. 3j.

Nucl. pin. 3vj.

pistac. rec. 3iij.

Sem. 4. frig. maj. aa 3f. F. c. f. q. ▽ ror.

majal. destill. endiv. lactuc. limac.

F. l. a Emuls. Add. Antihect. Poter. 3i. Edulc. sacch. perlat. q. s.

D. in fictili. S. Kühl und Stärckmilch.

Ra. *Antiphthif. Grammanni*, quia serum refrenat, lenique adstrictione difflationem ejusdem per sudorem inhibet, in hoc adfectu egregiè prodest, cui in totâ re medicâ vix par aut simile potest inveniri; cogit enim, concentrat, & constringit sanguinem nimis rarefactum, mobilem efferatumque.

R. R. Antiphthif. Gramm. 3iß. D. S.

Anhaltende R. wieder den Schweiß 15. biß 20. tropfen auf 1. mal in ▽ portulac. l. cerevisia frigidâ.

R. R. Aris Ol. 3ij. D. S. ut suprâ.

R. R. Violar.

rosar. rubr. a. 3ij.

Ol. striat. q. s. ad grat. acidit.

D. S. kühl tinctur ins Bier.

Externè optimum arcanum curandi hecticam latet in inunctione dorsi, ob vicina vasa majora frigefacientibus, porosque leniter constringentibus. Hinc eleganter Excell. DN. D. WEDEL. in tract. d. med. facult. p. 34. scribit: In hectica consultò in praxi præscribi olea frigida pro inunctione dorsi; empl. it. d. sperm. ranar. ex Petri Apollonens. consilio, & alia, ut nempè difflatio humorum, etiam utilium, & atrophica corporis impediatur.

R. Ungv. resumptiv. usit. 3j.

refrig. Gal.

rosat. Mes. a. 3ß.

Sach. Hni 3j. M. D. in pyxid.

S. Kühl Sälzl. das Rückrad damit zu schmieren.

Ungv.

R. *Ungu. resumptiv.* ʒj.
ol. amygd. d. ʒß.
pingued. hum. ʒvj. M. D.

S. Rückensalbe.

Ad calorem sudoremque repellendum prodesse possunt *Sacculi cordiales.* e. g.

R. *fl. rosar.*
nymph.
violar. aa. p. ij.
Spec. diamarg. frig.
Cortic. citr. rec. ʒij.
gran. cherm. ʒj.
Campb. gr. iij.

Croc. or. ʒiß. M. excipe duobus sacculis sericis. D.

S. Herz- und Puls-Säcklein / imbuendi sequenti liquore per vices crebriores:

R. ▽ *cord. Sax. frig.*
rosar.
pulegii, † rosac. ā ʒß.

Inter remedia etiam externa *balnea aquæ dulcis* non minorem locant operam ob insignes alterandi & humectandi virtutes. Potest fieri ex aqua simplici, quæ & frigida est & humida partesque relaxando solatur; majorem verò acquirit vim humectandi, si illi incoquantur herbæ emollientes, ut *violar. malv. branc. ursin. fol. salic. tilia, lactuc. &c.*

R. *Rad. symph.* ʒij.
nymph. bis malv. ā. ʒj.
fol. endiv. lactuc.
violar.
malv. salic. ā. mvj.
fl. rosar. bugloss. ā. mj.
ocul. popul. m. iij.
Sem. lin. tbb.

rapar. exsic. mj. c. ncil. contus. gross. M. D. in thecâ.

S. Spec. zum Bade.

Affundi his etiam possunt aliquot mensuræ *lactis bubuli.*

DIÆTA ut in omnibus chronicis adfectibus multum valet, ita in hoc plus ferè præstat, quàm medicamenta. Exacta præscribenda, quæ totius corporis refrigerationem, & humectationem promoveat.

In naturali victûs ratio est habenda, quæ cibum concernit ac potum. Hic enim non tam præsentem partium solidarum ac carnosarum habitum conservandi; verùm etiam eundem ac vires reficiendi virtute debet esse præditus.

Cibi sint εύχυμοι & εύπεπτοι, facilis digestionis ac concoctionis, refrigerantes paululum & humectantes citòque nutrientes. Vitentur calida nimis & exsiccantia, aromatis saleque condita, quæ, referente historiâ, ægram nostram in hoc præcipitârunt malum.

Exulent quoque *pisces*, etiam si sint frigidi & humidi, ob difficiliorem tamen concoctionem facilè putrescibiles. Si verò avidè desiderentur, eligendi sunt saxatiles, quales sunt *lucii, perca, trutta &c.* & qui tenerâ carne sunt præditi, in aquis puris natantes.

Lac sive sit *humanum*, si haberi potest; sive *asininum, caprinum & vaccinum* propter nutriendi, leviter refrigerandi & insignem humectandi facultatem summoperè laudatur à *Gal. 4. de simpl. medicam. facult. cap. 17.* Lac enim teste prælaudato *DN. D. Wedel.* hoc habet peculiare, quòd non solum aquosas, sed & oleosas in se habeat particulas, unde diluit sanguinem nimis acrem ejusque acrimoniam obtundit. Solent Practici ab unciiis ascendere ad ℥j. sin-

libj. singulo mane. Videatur hunc in finem *Tackius in tripl. phas. sopb. &c.*

Potus sit moderatè refrigerans & tenuioris substantiæ. Prodest serum caprinum cum aliquot guttulis phlegmatis Oli. Vitetur vinum nimis calidum; Si verò ventriculus admodum infirmus fuerit, vinum aquosum & valdè dilutum est concedendum, quod coctionem juvat ac distributionem promovet.

In *vitali Aer calidus & siccus* maximè vitandus, quidpe qui ægram in pejus præcipitare potest. Prodest contrà humidus & ad frigiditatem inclinans, si non naturâ talis, arte parandus, nimirum adspersione aquarum tùm cordialium frigidarum, tùm quoque simplici vel herbarum, atque frondium hinc inde conjectione.

In *animali* offendimus *motum & quietem*: ille, quia calefacit corpus, magisque exsiccat, si nimius, vitandus, ne intemperies augeatur. Hæc moderata sit.

Caveat sibi ægra quoque à *vigiliis*, quia & istæ corpus siccum adhuc magis exsiccant.

Alvus fungatur suò officiò; si segnior, leviter stimulantibus ac laxantibus irritanda; Si verò justò laxior, opiatibus & moderatè adstringentibus sedanda.

Cunctaque *animi pathemata* summoperè vitanda, qualia præprimis ira, quatenus humores ac spiritus cum impetu ad extra commovet; item mœror ac tristitia, quatenus intrò cogit. Quæ, uti loqvuntur observationes, hecticam possunt generare. De quibus etiam frequentissimè id asserit *Galenus* tùm aliàs, tum *libr. de febr. differ.* Atque ex insigni animi mœrore *Topiarium* quendam, habitu corporis aliàs gracilioris hecticum esse factum,

recenset *Forest. Lib. IV. de febr. obs. 2.*

M Arcorem exsuccum vegetis defendere plantis
concessum est, remoras si dextrè dempseris ejus,
si nutrimentum pluvium modereris & æstum,
si cariem tollas, si cum putrilagine morbum.
Tu doctis chartis dum profligare marasmm
aggrederis corpusque suo mactare vigore,
Te studiis Phœbi nutritum ostendis abundè.
Ergò Tibi meritis titulus confertur honoris,
quem laus, quem decus & praxis cumulata sequentur.

*Clarissimo Dn. Doctorando ex merito collatos honores
ex animo gratulor, & gloriosos successus in
arte medicâ apprecor*

Georg. Wolffg. Wedelius, D.

A Rdentis signum studiis hæc HECTICA cordis.
Pergas: & calor hic HECTICA MORTIS erit.

Ita

*Nobilis. atque Experientissimi Dn. FRANZII, Convictoris
& Inquilini honoratissimi, disputationi Inaugu-
rali gratulatur, simulque fortunatos προαγωγας
successus porro precatur αὐτοχρηδισίων*

Caspar Posner, Natural. Prof. Publ.

SOLI DEO GLORIA.